

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav pedagogiky a sociálních studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Pavína Kleinerová

Hranice trestní odpovědnosti
jako nástroj prevence kriminality mládeže v ČR

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu a prameny.

V Olomouci dne .....

.....

Pavλίna Kleinerová

Děkuji JUDr. Zdence Novákové, Ph.D. za vstřícný přístup, odborné vedení mé bakalářské práce, konzultace a poskytnutí cenných připomínek. Dále bych ráda poděkovala respondentkám, které mi pomohly ke zpracování praktické části mé práce.

Obsah

Úvod	6
1 Vymezení základních pojmů	7
1.1 Mládež, mladiství, děti mladší patnácti let	7
1.2 Provinění	7
1.3 Kriminalita a delikvence	8
2 Faktory ovlivňující kriminalitu mládeže	9
2.1 Biologické faktory	9
2.1.1 Dědičnost	9
2.1.2 Konstituce	10
2.2 Sociální faktory	10
2.2.1 Rodina	10
2.2.2 Škola	12
2.2.3 Vrstevnické skupiny	13
2.2.4 Etnický původ	14
3 Trestání mládeže dle ZSVM	16
3.1 Opatření ukládaná mladistvým	16
3.1.1 Výchovní opatření	16
3.1.2 Ochranná opatření	17
3.1.3 Trestní opatření	17
3.2 Ústavní výchova	18
3.3 Opatření ukládaná dětem do 15 let	19
4 Prevence kriminality mládeže	20
4.1 Dělení prevence	20
4.1.1 Primární prevence	20
4.1.2 Sekundární prevence	21
4.1.3 Terciární prevence	21

4.2	Obsahové zaměření prevence	22
5	Hranice trestní odpovědnosti	23
5.1	Hranice trestní odpovědnosti a kriminalita v České republice	23
6	Praktická část	26
6.1	Cíle výzkumu	26
6.2	Stanovení výzkumných otázek	26
6.3	Popis respondentů	27
6.4	Metody výzkumu a sběru dat	27
6.4.1	Sběr dat	27
6.5	Fixace a zpracování dat	28
6.6	Analýza dat	29
6.7	Interpretace dat	29
6.8	Shrnutí dat	34
	Závěr	36
	Seznam použitých zdrojů	37
	Seznam zkratk	39
	Seznam příloh	40
	Anotace	48

Úvod

Hranice trestní odpovědnosti je často diskutovaným tématem, především z hlediska jejího snížení. Aktuálně je v České republice stanovena na patnáct let, přičemž se hovoří o snížení na čtrnáct let. Lidé, kteří jsou pro změnu věkové hranice trestní odpovědnosti, většinou argumentují, že dnešní mládež dospívá mnohem dříve než mládež před několika lety. Jejich vývoj je tedy urychlený a svých činů si jsou jedinci schopni být vědomi již před patnáctým rokem. Velmi slýchaným argumentem pro snížení hranice je též tvrzení, že kriminalita mládeže je v posledních letech čím dál agresivnější a se stoupající tendencí, jež se četnosti týče. Druhá strana ovšem namítá, že stanovení této hranice na patnáct let se váže ke spoustě dalším mezníkům v životě každého jedince a její změna by přivedla více škody než užitku. Těmito problematikami se budu zabývat jak v teoretické, tak i v praktické části své práce. Zaměřím se na odhalení pravdivosti argumentů a následné zdůvodnění.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je členěna do pěti kapitol. První kapitola představuje základní pojmy, které se objevují napříč celou prací a je tedy důležité vědět jejich přesné definice pro porozumění tématu. Druhá kapitola je věnována faktorům ovlivňující kriminalitu mládeže. Vymezení těchto faktorů považuji za klíčové, protože jejich znalost umožňuje předcházení některým potenciálním příčinám zrodu kriminality u dětí a mladistvých. Další část se věnuje trestání mládeže dle zákona č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže. Z tohoto zákona budu čerpat definice k hlavním pojmům a také souhrn opatření, která bývají ukládána mládeži. V této souvislosti upozorním i na rozdíly mezi opatřeními ukládanými dětem do patnácti let a opatřeními určenými pro mladistvé, jelikož u mladistvých je možnost sankcionování mnohem rozsáhlejší. Za nejdůležitější kapitolu teoretické části považuji kapitolu věnovanou prevenci kriminality mládeže. Má práce se zabývá především hranicí trestní odpovědnosti jako nástrojem prevence kriminality mládeže, ovšem prevence kriminality je mnohem obsáhlejší téma a zmínit i ostatní možnosti předcházení kriminalitě mládeže považuji za podstatné. Poslední kapitola představuje hranici trestní odpovědnosti a zaměřuje se na vývoj kriminality mládeže v České republice.

Pro praktickou část byla zvolena cesta kvalitativního výzkumu formou polostrukturovaných interview s kurátory pro děti a mládež, jelikož se s delikventní mládeží setkávají dennodenně a v problematikách hranice trestní odpovědnosti a prevence kriminality se tudíž dobře orientují.

Hlavním cílem mé bakalářské práce je prozkoumat postoje kurátorů pro děti a mládež k věkové hranici trestní odpovědnosti.

1 Vymezení základních pojmů

První kapitola se zaměřuje na vymezení několika základních pojmů z oblasti kriminality mládeže. U některých termínů dochází často k dezinterpretacím a zaměněním za podobné, avšak významově zcela odlišné, termíny.

1.1 Mládež, mladiství, děti mladší patnácti let

Ač se to na první pohled nezdá, mezi termíny mládež, mladiství a děti mladší patnácti let je obrovský rozdíl a při jejich chybném podání by mohlo dojít k několika nedorozuměním. Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen „ZSVM“) definuje termín mládež jako nadřazený termínům děti mladší patnácti let a mladiství. Za dítě je považována osoba, která nedovršila věku patnácti let v době spáchání jinak trestného činu (§ 2 zákona č. 218/2003 Sb.).

§ 2 dále vymezuje pojem mladistvý, kterým se rozumí člověk, který v době spáchání provinění dovršil patnácti let, ale zároveň nedovršil osmnáctého roku. Při stanovení trestní odpovědnosti mladistvého se soud neřídí pouze věkem, ale přihlíží se i na rozumovou a mravní vyspělost. V případě, že by osoba byla shledána nevyspělá v obou kategoriích, nelze ji považovat za trestně odpovědnou. Takové osobě lze, buďto uložit ochranné opatření, nebo opatření uplatňované u dětí mladších patnácti let (§ 2 zákona č. 218/2003 Sb.).

1.2 Provinění

Druhý odstavec § 2 ZSVM vymezuje provinění jako trestný čin spáchaný mladistvým. Při posuzování provinění, které bylo spácháno mladistvou osobou se postupuje dle trestního zákoníku. Provinění spadá do kategorie protiprávních činů, jež zahrnuje trestné činy a činy jinak trestné (§ 2 zákona č. 218/2003 Sb.). Základním záměrem tohoto zákona je navrácení mládeže páchající protiprávní činy do společnosti, tudíž by nebylo vhodné tyto činy označit za trestné a znemožnit tím mladistvému proces resocializace. Provinění má mnohem mírnější charakter než trestný čin, protože značí osobu, která v době spáchání činu ještě nedosáhla dostatečné vyspělosti a nemohla si tím pádem být zcela vědoma svého jednání (Špundová, 2003, s. 17-18).

Činu jinak trestného se mohou dopustit jak mladiství, tak děti mladší patnácti let. Mladistvý se může dopustit činu jinak trestného v případě, že jeho rozumová a mravní vyspělost není na dostatečné úrovni, aby se jeho čin dal označit za provinění. Při stanovování

trestu pro mladistvého, který spáchal čin jinak trestný, budou uplatňovány stejné postupy jako u dětí mladší patnácti let. Děti do patnáctého roku nejsou trestně odpovědné a mohou se dopustit pouze činu jinak trestného. Při sankcionování těchto dětí lze uložit pouze opatření pro eliminaci spáchání dalšího protiprávního činu (Špundová, 2003, s. 18).

1.3 Kriminalita a delikvence

Kriminalita mládeže může být snadno zaměněna s termínem delikvence mládeže. Tyto dva výrazy se ovšem liší svým významem.

„Delikvenci definujeme jako formu společensky zvláště závažného, nepřijatelného chování s protispoločenským dopadem.“ (Blažek et al., 2019, s. 13)

Blažek et al. (2019, s. 13-14) považuje za delikventa osobu, která se takového chování již dopustila nebo opakovaně dopouští. V souvislosti s delikvencí bývá často používán termín asociální chování, který rovněž označuje nějakou společensky nepřijatelnou činnost. Delikvence, narozdíl od asociálního chování, je sankcionována a stává se předmětem společenského trestu.

Blažek et al. (2019) uvádí, že slovo kriminalita pochází z latinských slov *criminalis*, v překladu zločinný, a *crimen* neboli zločin.

„Kriminalitu můžeme definovat jako způsoby chování, které jsou v dané společnosti trestné.“ (Blažek et al., 2019, s. 15)

Jedním z odvětví kriminality je i kriminalita mládeže, tedy mladistvých osob a dětí mladších patnácti let. Dá se říct, že kriminalita je též delikvencí, jen delikvence je pojem mnohem širší, neboť označuje kromě právních norem i normy společenské (Blažek et al., 2019, s. 15).

2 Faktory ovlivňující kriminalitu mládeže

Při zjišťování, co může být prvotním podnětem vedoucím ke kriminalitě mládeže, nalezneme mnoho faktorů. Tato kapitola vymezuje faktory s nejvyšší četností a nejčastěji zmiňované. Je důležité zaměřit se na příčiny kriminality mládeže a pátrat po odpovědi na otázku: Z jakých důvodů se mládež kriminality v první řadě dopouští? Zjištění odpovědi se nemusí zdát na první pohled úplně podstatné, ale opak je pravdou. Pokud totiž známe faktory ovlivňující kriminalitu mládeže, můžeme se poté vyhnout nebo alespoň upozornit na určité okolnosti, které by mohly být spouštěčem kriminálního chování mladistvých a dětí.

2.1 Biologické faktory

Biologické faktory můžeme rozdělit do dvou kategorií – dědičnost a konstituce. Obě kategorie se při odhalování příčin kriminality mládeže nepovažují za klíčové a slouží pouze jako vedlejší možné faktory, které sice mohou být původcem kriminality, ale pouze ve velmi výjimečných a speciálních případech.

2.1.1 Dědičnost

Matoušek a Matoušková (2011) zmiňují několik možných příčin počátku kriminality a delikvence u mládeže. První dva faktory se zaměřují na oblast vrozených predispozic a nelze je tedy nijak změnit či ovlivnit, ovšem je důležité brát je alespoň v potaz. Faktor dědičnosti prošel v minulosti mnoha studiemi a většina z nich byla zavržena nebo jim není přikládán velký význam. Mezi zavržené teorie patří například Lombrosemova domněnka, že kriminálního lze poznat podle tvaru jeho ušních boltců.

Dědičnost nemá přímý vliv na vznik kriminality, ale může zvyšovat možnost jejího výskytu. Určité dědičné vlohy mohou být důvodem například snížené sebekontroly, a tím zvyšují negativní rizika působení vlivů okolí. Důkazem vlivu dědičnosti jsou studie prováděné na dvojvaječných a jednovaječných dvojčatech. Genetická výbava jednovaječných dvojčat je, na rozdíl od genetické výbavy dvojvaječných dvojčat, shodná. Tato shodnost se ukázala být klíčová pro výzkumy dánského vědce Christiansena, ve kterých zjistil, že kriminální chování je shodné až u 35 % jednovaječných dvojčat, zatímco u dvojvaječných je shodnost pouze 13 %. Z výzkumu ale plyne i to, že u 65 % jednovaječných dvojčat nebyla nalezena shoda v kriminálním chování, z čehož lze vyvodit závěr, že vliv dědičnosti na kriminalitu existuje, ale pouze v omezené míře a není vždy pravidlem (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 21-25).

2.1.2 Konstituce

Do faktoru konstituce spadají různé poruchy mozkové činnosti, nervové činnosti (například syndrom hyperaktivity, snížená úroveň autonomního nervového systému, syndrom nedostatečné mozkové odezvy na podnět), a dokonce i vliv pohlaví (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 27-34). Martínek (2009, s. 88-89) uvádí impulzivitu jako jeden ze znaků syndromu hyperaktivity. Impulzivita nutí dítě chovat se zbrkle a neuspořádaně a může být jednou z příčin ukvapených krádeží. Takové krádeže spočívají v tom, že dítě bezmyšlenkovitě ukradne věc, která se mu líbí, aniž by přemýšlelo nad následky.

Muži se dopouštějí kriminality častěji než ženy, ale důvod, proč tomu tak je, není zcela znám (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 33). Blažek et al. (2019, s. 17) se domnívá, že příčinou vyšší kriminality mužů je mužský hormon testosteron, jehož produkce ovlivňuje míru agrese. Je ovšem obtížné ke konstituci přihlížet u mladistvých, protože věk 15-18 let bývá charakterizován jako bouřlivé období, plné výkyvů nálad a povahových změn. Nelze tedy s přesností určit, zda se u takového jedince jedná pouze o fázi, která s dosažením zletilosti vymizí, nebo o počátek kriminálního chování se znaky psychopatie (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 33).

2.2 Sociální faktory

Na rozdíl od faktorů biologických, se sociálním faktorům připisuje velký podíl na vzniku kriminality mládeže. Rodina je z těchto faktorů tím nejvýznamnějším, jelikož je to prostředí, ve kterém se mladiství nacházejí nejvíce. Dále se zde řadí školské prostředí, vrstevnické skupiny a etnický původ jedince, které též zapříčiní vznik kriminality u mladistvých a dětí.

2.2.1 Rodina

Rodina je prostředí, ve kterém většina dětí a mladistvých tráví značnou část svého života. Není tedy divu, že právě tato oblast je považována za nejvíce nebezpečnou pro vznik kriminálního chování. Dle Blažka et al. (2019, s. 19) je rodina nejdůležitějším sociálním faktorem ze všech, protože se jedná o prostředí, ve kterém se tvoří a upevňují způsoby chování.

Ovšem struktura rodiny není stejná jako dříve a stejně tak, jak se společnost neustále vyvíjí, mění se i oblast rodiny. Lidé vstupují do sňatků mnohem později nebo vůbec, vzrůstá počet domácností tvořených pouze jedním rodičem, klesá porodnost, a naopak stoupá rozvodovost. Rodiče častěji upřednostňují své vlastní zájmy před zájmy jejich potomka a

výchova dítěte poté zaostává. Odstupuje se od tradiční role žen v domácnostech, rozšiřuje se jejich emancipace, díky čemuž se ženy prosazují v mnoha povoláních, která byla dříve přístupná pouze mužům. Čím dál více matek nezůstává s dětmi doma a někteří otcové nejsou ochotni podílet se na výchově dítěte, což vede k problému řádně uspokojit všechny dětské potřeby. Řada výzkumů potvrdila, že u dětí vyrůstajících pouze s jedním rodičem, a to převážně s matkou, je četnost delikventního chování vyšší než u dětí vychovávaných oběma rodiči (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 37-40). Nepřítomnost otce má nepříznivý dopad převážně na chlapce, protože jim v dospívání chybí mužská role. Toto strádání si kompenzují později v životě, přidáním se k vrstevnické skupině, která je může negativně ovlivňovat a podněcovat ke kriminálnímu chování (Přehled znalostí o násilí mezi mládeží, 2006, s. 27).

Společenské postavení rodiny hraje též určitou roli v kriminalitě mládeže. Z výzkumů vychází, že jedinci pocházející z nižších vrstev se dopouštějí kriminality častěji než jedinci z vrstev vyšší společnosti (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 41-42). Přehled znalostí o násilí mezi mládeží (2006, s. 21-22) řadí nerovnost lidí ve společnosti do faktorů ekonomických. Synové rodičů z nižších vrstev žijící v chudobě se dopouštějí kriminality z důvodu frustrace a nedůsledné výchovy.

Bylo zjištěno, že kvalita vazeb mezi rodiči a jejich dětmi má na kriminalitu mnohem podstatnější vliv než společenské postavení rodiny dítěte. Již po porodu se vytváří základní důvěra dítěte k rodiči. Pokud tato důvěra není vytvořena, vyvolává to mnoho potíží později v životě dítěte. Je obecně známo, že tendence ke kriminálnímu chování vzniká především u dětí, jež pochází z rodin, které o své potomky nejeví zájem a nestarají se o ně. Děti si v takových rodinách nevybudují kvalitní vazbu ke svým rodičům, což zapříčiní jejich nedůvěru a odmítavost vůči ostatním lidem v pozdějším životě (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 42-43).

Nastavení hranic, co dítě smí a nesmí, je pro prevenci kriminality zásadní. Přílišná volnost ale i přehnaná disciplína může vést ke kriminalitě. Rodič slouží pro dítě jako vzor, a pokud je jeho chování agresivní (často ve spojitosti s alkoholismem nebo drogovou závislostí), dítě získá domněnku toho, že takový typ chování je běžný. Rodič nemusí být agresivní jen na svého potomka, agrese se může projevovat i mezi rodiči navzájem. Konflikty mezi rodiči odehrávající se před zraky dětí, přispívají k růstu kriminálních tendencí a k převzetí těchto vzorců chování, jako jediného možného způsobu řešení situací.

Výchova tím nabírá úplně opačného směru. Místo toho, aby zabránila vzniku kriminálního chování, jej podporuje v jeho rozvoji. Též nezájem rodiče o aktivity dítěte je velmi nebezpečný. U dětí, jejichž aktivity mimo domov nebyly kontrolovány rodiči, byl zjištěn větší výskyt trestných činů (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 42-48).

Nutno zmínit i kategorii dětí, kteří své rodiče nikdy nepoznaly a nemůžeme u nich předpokládat vytvoření základní důvěry. Jedná se o děti vyrůstající v ústavech, institucích a náhradních domovech. Není překvapením, že navazování citových vztahů a přizpůsobení se životu mimo ústav, je pro ně velmi náročné, občas až nemožné. Kvůli nemožnosti splynout s ostatními ve společnosti a nedostatku respektu k dospělým osobám se dostávají do problémů a dopouštějí se kriminality (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 43).

2.2.2 Škola

Jak bylo zmíněno již v předchozí části, struktura rodin se za posledních několik let ve spoustě ohledech změnila. Rodina již nemá takový vliv jako dříve, naopak roste vliv vrstevníků dětí. Škola zůstává jako jediný faktor, který lze považovat za vyhovující a účelný. Na výchovu dětí školou jsou však kladené vysoké nároky a předpoklady, a ne vždy je v silách učitelů zprostředkovat a kompenzovat nedostatečnou rodinnou výchovu. Důraz na spolupráci školy s rodiči dítěte je velmi důležitý, protože vede k lepším školním prospěchům a podporuje děti v učení. S rodiči může škola spolupracovat několika způsoby, například sdílením materiálů, sjednávání formálních i neformálních schůzek nebo pořádáním dnů otevřených dveří. Pokud je kvalita vztahů mezi pedagogy a rodiči na vysoké úrovni, lze zabránit možným nežádoucím potížím a trápením, jež děti mohou čelit. Bohužel tyto vztahy zdaleka nebývají na požadované úrovni, což má za následek hned několik problémů. Rodiče se školou buď nekomunikují vůbec nebo v nedostatečné míře a nejsou ochotni podílet se na chodu školy (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 72-74)

Matoušek a Matoušková (2011, s. 68) tvrdí, že škola má velký podíl na rozdělování společnosti. Nadaní žáci jsou oddělováni od méně nadaných, a tím se vytváří určité sociální napětí ve společnosti. Méně nadaní žáci s nižším vzděláním mají menší šanci uchycení na trhu práce než jejich nadanější vrstevníci, a proto se častěji uchylují k trestným činům. Přehled znalostí o násilí mezi mládeží (2006) též zmiňuje nižší vzdělání jako překážku v uplatnění mladých lidí na pracovním trhu. Některé školy a učiliště, které nedosahují určité prestiže, jsou považovány za nedostačující a žákům těchto škol poté není umožněno najít

kvalitní práci s dobrým platovým ohodnocením. Dodání prestiže těmto typům škol by znamenalo vyšší šanci pro absolventy nalézt dobře placenou práci (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 69).

Velkým problémem školství je dosud stále uplatňovaný transmisivní model vzdělávání. Učitelé slouží pouze jako zprostředkovatelé informací a se svými žáky nebudují hlubší vztahy, což má za následek nedůvěru žáků k učitelům. Tato nedůvěra pramení v neumožnění žákům zasahovat do procesu vzdělávání a v nemožnosti něco změnit. Vnímání učitele jako autority je běžné, ale zároveň velmi nebezpečné, neboť to může u rizikových dětí vést až k odporu k učiteli a k následné delikvenci (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 70-71). Učitel je důležitou osobností i z hlediska kontroly psychického stavu žáka. Pokud se žák dopouští záškoláctví, učitel by měl upozornit a snažit se pátrat po příčině, protože právě záškoláctví vytváří základy pro rozvoj kriminality mládeže (Martínek, 2009, s. 100).

Učitel může ovlivnit mnohem více věcí, nejen způsob, jakým ho žáci vnímají. V každé třídě se vyčleňují menší skupinky žáků, jejichž členové sdílí určité rysy. Učitel může nevědomky tomuto členění napomocet preferováním určitých dětí, a naopak podceňováním jiných. Pro méně nadané žáky a žáky s nedostatečným prospěchem se vytvářejí speciální třídy, čímž se jejich vyčlenění ze společnosti stává ještě markantnější. Nalézt své místo ve společnosti je pro tyto žáky velmi komplikované, občas až nemožné, a není divu, že jako jedinou cestu k dosažení úspěchu vidí cestu kriminálních skutků (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 75).

2.2.3 Vrstevnické skupiny

Být součástí nějaké skupiny a mít pocit začlenění je pro mladé lidi velmi důležité. Skupiny mohou být pro mládež místem komfortu a akceptace, ale i zároveň místem nebezpečí a možného svedení z cesty. Někteří hlavní představitelé skupin si jsou své moci dobře vědomi a využívají jí. Nutí své členy ke kriminálnímu chování a v případě neochoty člena trestný čin vykonat, nastává odmítnutí skupinou či hrozba udání na policii (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 83-84). O riziku členství ve skupině se zmiňuje Martínek (2009, s. 96), dle kterého může být touha mladistvého po přijetí mezi vrstevníky nebezpečným faktorem. Součástí procesu přijetí do skupiny bývá často podstoupení krádeže, což může být prvním impulsem k páchání kriminality i později v životě. Mezi mladistvými se může jednat o jakousi soutěž v tom, kdo ukradne lepší, případně dražší, věc.

Ke kriminalitě vede skupiny jejich způsob života. Většinou nemají žádný plán, zdržují se v hernách nebo diskotékách a když potřebují peníze, opatří si je krádeží. Situace, kdy u členů delikventní skupiny převládne nuda, je velmi nebezpečná. Uchylují se pak k chování nazývané „wilding“, což znamená, že členové skupiny spáchají trestný čin z důvodu, že neměli nic na práci. (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 83-84). Dny strávené poflakováním se mohou zapříčinit kriminalitu mladistvých sdružujících se ve skupinách, protože neefektivní náplň dne zvyšuje riziko vzniku delikventního chování (Přehled znalostí o násilí mezi mládeží, 2006, s. 23).

Mladiství vyřazení ze společnosti nacházejí útěchu ve skupinách, které je sdružují. Takoví jedinci mohou formovat tři typy subkultur – drogovou, rasistickou a pseudonáboženskou. Do subkultury rasistické se řadí především hnutí skinheadů a do pseudonáboženské satanisté. Drogová subkultura zahrnuje mládež oddávající se alkoholu, drogám a sexuální promiskuitě. Jejich styl života vyžaduje spoustu peněz, které získávají pomocí krádeží a nelegálního obchodu (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 86-87). Přehled znalostí o násilí mezi mládeží (2006, s. 28) podotýká, že užívání drog nelze považovat za přímou příčinu kriminality a uvádí, že většina mladistvých užívajících drogy páchala trestné činy ještě před jejich užíváním.

Výzkum provedený Institutem pro kriminologii a sociální prevenci v Praze v roce 2012 přinesl ovšem zcela jiné výsledky. Respondenti byli mladí lidé ve věku 15-24 let, což je pravděpodobně důvod odlišného nahlížení na problematiku. Tato skupina mladých lidí připisuje kategoriím drog a alkoholu mnohem podstatnější roli. Dokonce tak významnou, že tyto dvě kategorie obsadily první dvě příčky závažnosti a dostaly se tak až před vliv vrstevníků a rodiny (Večerka, 2012).

2.2.4 Etnický původ

U etnických skupin většinou platí, že žijí odděleně od většinové skupiny společnosti. Lidé z etnických menšin často nedosahují vyššího vzdělání, nenachází místo v dobře placených zaměstnáních a nejsou přijímáni většinovou společností. Kvůli této nespravedlnosti je u menšin procento kriminality razantně vyšší (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 132).

V České republice jsou nejpočetnější menšinou Romové. Většina Čechů je vnímá velmi negativně až s jistým odporem. První znaky nepřijetí se objevují už ve škole, kde jsou

Romové oddělování od ostatních, často bývají úplně vyčleněni přeražením do speciální školy. Stávají se ale i případy, kdy romské děti na školu vůbec nenastoupí, protože je tam rodiče nenutí chodit. Ve sféře dospělých jedinců, dosahuje nezaměstnanost Romů obrovské úrovně. Chybějící vzdělání, nedostatečná kvalifikace, a s ní spojená nízká mzda, vede Romy k hledání jiné cesty, jak si obstarat prostředky nutné pro život. Východisko hledají v pobírání sociálních dávek a v páchání kriminálních činů. Bývají to většinou právě romské děti, ne dospělí, kteří tíhnou ke kriminalitě. Sdružují se do tzv. gangů a dopouští se krádeží nebo bývají nápomocní pro dospělé kriminálníky jako spolupachatelé, protože se při loupežích snadněji protáhnou okny či mřížemi a dostanou se tak na hůře přístupná místa (Matoušek a Matoušková, 2011, s. 134-138).

3 Trestání mládeže dle ZSVM

Dnes je trestnost mládeže vymezena ZSVM, který vešel v platnost 1. ledna 2004. Před přijetím tohoto zákona byli mladiství a děti do patnácti let trestáni téměř jako dospělí pachatelé. Když se vrátíme do roku 1989, můžeme si všimnout, že alternativních trestů ukládaných mladistvým delikventům nebylo mnoho. V 90. letech 20. století se tento seznam trestů začal postupně rozšiřovat o nové varianty, až v roce 2004 vyšel v účinnost zákon č. 218/2003 Sb., který přesně vymežil podmínky a zásady ukládání alternativních trestů mladistvým a dětem do patnácti let (Hulmáková, 2013, s. 27-28). Hlavním úkolem toho zákona není potrestání mládeže za nepřijatelné chování, jako tomu bylo dříve. Zákon naopak klade velký důraz na nápravu chování a začlenění jedince zpět do společnosti pomocí speciálně vytvořených opatření (Večerka, 2009, s. 5).

3.1 Opatření ukládaná mladistvým

Hlava II zákona č. 218/2003 Sb. se věnuje nejen trestní odpovědnosti mládeže, ale vymezuje i typy opatření ukládaná mladistvým a řízení v trestních věcech mladistvých. Jak již bylo zmíněno, opatření neslouží k potrestání činů mládeže, ale k především k nápravě těchto jedinců a prevenci dalších provinění. Mladistvým mohou být udělena opatření výchovná, ochranná nebo trestní (§ 10 zákona č. 218/2003 Sb.).

3.1.1 Výchovná opatření

Výchovná opatření se ukládají v případě, že se soud rozhodl upustit od opatření trestního nebo je lze uložit společně s ochranným či trestním opatřením nejdéle na 3 roky. Jak již napovídá název, cílem těchto opatření je pozitivně ovlivnit výchovu jedince. Výchovných opatření je celkem 5:

- „*dohled probačního úředníka,*
- *probační program,*
- *výchovné povinnosti,*
- *výchovná omezení,*
- *napomenutí s výstrahou.*“ (§ 15 zákona č. 218/2003 Sb.)

Probační pracovník dochází k mladistvému domů na pravidelné kontroly, při kterých se zaměřuje se na chování mladistvého v rodině a kontroluje, zda jsou dodržována soudem nařízená pravidla. Při potřebě naučit mladistvého správným vzorcům chování, soud nařizuje

mladistvému povinnou účast na probačním programu, například sociální výcvik nebo terapeutický program. Nařízení výchovné povinnosti může znamenat mnoho věcí, například povinnost mladistvého bydlet s rodičem, zaplatit peněžitou částku, vykonat obecně prospěšnou aktivitu, podrobit se léčení nebo sociálnímu výcviku atd. Naopak výchovná omezení stanovují, co mladistvý nesmí dělat, například podílet se na určitých akcích, bavit se s určitými osobami, užívat návykové látky aj. Napomenutí s výstrahou slouží pouze jako výtky za provinění, kterého se mladistvý dopustil (Bendl, 2016, s. 99-101).

3.1.2 Ochranná opatření

Ochranná opatření, stejně jako výchovná, se zaměřují na zajištění správného vývoje jedince, ale jejich cílem je navíc i ochrana společnosti. Tento druh opatření se uděluje, pokud výchova mladistvého v nějakém aspektu selhává a uložení výchovného opatření se jeví jako nedostatečné. Do ochranných opatření spadá:

- *„ochranné léčení,*
- *zabezpečovací detence,*
- *zabrání věci či jiného majetku,*
- *ochranná výchova.“* (§ 21 zákona č. 218/2003 Sb.)

3.1.3 Trestní opatření

Trestní opatření se udělují pouze v případech, kdy je zřejmé, že by jiná opatření nevedla k dostatečné nápravě chování mladistvého. Mohou být též udělena v kombinaci s výchovnými či ochrannými opatřeními. Při ukládání trestního opatření mladistvému se přihlíží na polehčující okolnosti jako je například podstoupení probačního programu, náhrada škody, projev lítosti nebo snížená přičetnost vlivem návykové látky. V trestání mladistvých pomocí trestních opatření, a ne za pomoci trestního zákoníku, je velký rozdíl, protože u všech těchto opatření platí, že hranice sazby nesmí převyšovat polovinu hranice, jež je stanovena v trestním zákoníku. Patří sem:

- *„obecně prospěšné práce,*
- *peněžitá opatření,*
- *peněžitá opatření s podmíněným odkladem výkonu,*
- *propadnutí věci,*
- *zákaz činnosti,*

- *zákaz držení a chovu zvířat,*
- *vyhoštění,*
- *domácí vězení,*
- *zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce*
- *odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu (podmíněně odsouzení),*
- *odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem,*
- *odnětí svobody nepodmíněné.*“ (§ 24 zákona č. 218/2003 Sb.)

Od uložení trestního opatření může soud podmíněně upustit v případě, že shledá nezbytným sledovat chování mladistvého po dobu maximálně jednoho roku. Pokud je u mladistvého viditelná náprava v jeho chování, projevuje lítost, snaží se vést spořádaný život a řádně dodržuje nařízení stanovená soudem po dobu zkušební lhůty, má se za to, že se osvědčil a hledí se na něj, jako by nebyl odsouzen (§ 14 zákona č. 218/2003 Sb.).

3.2 Ústavní výchova

Mladistvému může být soudním rozhodnutím nařízena též ústavní výchova (§ 15 zákona č. 2018/2003 Sb.). Zařízeními ústavní nebo ochranné výchovy jsou:

- *„diagnostický ústav,*
- *dětský domov,*
- *dětský domov se školou,*
- *výchovný ústav.*“ (§ 2 zákona č. 109/2002 Sb.)

Diagnostický ústav zajišťuje komplexní vyšetření dítěte, což se skládá z vyšetření úrovně znalostí dítěte, zdravotního, terapeutického, výchovného a sociálního, organizačního a v poslední řadě koordinačního vyšetření. Na základě těchto vyšetření ústav zpracuje diagnostikou zprávu, kterou sděluje orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen „OSPOD“) společně s návrhem programu pro rozvoj osobnosti. Maximální doba pobytu dítěte v ústavu je 8 týdnů (§ 5 zákona č. 109/2002 Sb.).

Dětem, u kterých nejsou evidované žádné závažné poruchy chování, je udělována ústavní výchova v rámci dětských domovů. Dětské domovy zajišťují individuální přístup a naplňují výchovné, vzdělávací a sociální potřeby dětí (§ 12 zákona č. 109/2002 Sb.).

Do dětského domova se školou se umísťují děti s nařízenou ústavní nebo ochranou výchovou. U těchto dětí se vyskytují závažné poruchy chování, objevila se u nich potřeba

výchovně léčebné péče kvůli duševní poruše nebo jsou nezletilými matkami a jejich děti lze vzdělávat pouze ve škole, která je součástí dětského domova se školou. Do těchto domovů se umisťují děti od 6 let do ukončení povinné školní docházky. Pokud dítě v dětském domově se školou ukončí povinnou školní docházku, ale zároveň nenastoupí na střední školu, ani neuzavře žádný pracovní-právní vztah, je přeřazeno do výchovného ústavu (§ 13 zákona č. 109/2002 Sb.).

Výchovné ústavy slouží pro děti starší 15 let, kterým byla soudně nařízena ústavní nebo ochranná výchova, a které se potýkají se závažnými poruchami chování. Výjimku mohou tvořit děti starší 12 let s tak závažnými poruchami chování, že dětský domov se školou není dostatečný. V takovémto případě mohou být i tyto děti umístěny do výchovného ústavu (§ 14 zákona č. 109/2002 Sb.).

3.3 Opatření ukládaná dětem do 15 let

Děti do 15 let se nedopouštějí provinění, ale činu jinak trestného. Neplatí pro ně tedy stejná pravidla při udělování opatření jako pro mladistvé. Dítěti do 15 let může být na základě předchozího vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně uloženo jedno nebo více z následujících opatření:

- „*výchovná povinnost,*
- *výchovné omezení,*
- *napomenutí s výstrahou,*
- *zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče,*
- *dohled probačního úředníka,*
- *ochranná výchova,*
- *ochranné léčení.*“ (§ 93 zákona č. 218/2003 Sb.)

4 Prevence kriminality mládeže

Na začátku této kapitoly je nutné vymezit si několik termínů se kterými budeme později pracovat. Nejprve je na místě uvést, co vůbec pojem prevence znamená. Tento pojem lze nahradit slovy ochrana, předcházení jevům, profylaxe (Boubelíni, 2002 cit. dle Svatoš, 2016, s. 13). Scheinost (2010) uvádí, že pojem prevence vychází z latinského slova *praevenio*, v překladu předejít nebo zabránit, z čehož následně vyplývá, že prevenci kriminality můžeme přeložit jako zabránění výskytu zločinů.

Konkrétně prevence kriminality se zaměřuje na nerepresivní opatření vytvářená státními, veřejnoprávními a soukromoprávními subjekty. Jejich úkolem je tvořit a zdokonalovat opatření tak, aby co nejefektivněji předcházela kriminalitě (Ministerstvo vnitra ČR, c2021). Jinými slovy můžeme říct, že se jedná o kontrolu kriminality se současným realizováním aktivit, jejichž cílem je vytvářet zábrany proti páčání trestných činů a tím napomáhat k snižování až úplné eliminaci kriminality (Svatoš, 2016, s. 16).

Dále se můžeme setkat s termínem preventivní politika. „*Preventivní politika představuje ofenzivní strategii kontroly kriminality, jež spoléhá především na nerepresivní prostředky.*“ (Ministerstvo vnitra ČR, c2021) Jejím hlavním záměrem je zabránění páčání trestných činů a odstranění sociálně patologických jevů ze společnosti. Těchto cílů je dosahováno za pomoci soudů, policie, státního zastupitelství, sdružení občanů, církve aj. (Ministerstvo vnitra ČR, c2021).

4.1 Dělení prevence

Prevenci můžeme rozdělit dle úrovně preventivních aktivit do 3 kategorií – primární, sekundární a terciární. Primární a sekundární se týkají mládeže, která se kriminálního chování ještě nedopustila a jejím cílem je, aby tomu tak zůstalo nadále. Prevence terciární naopak pracuje s mládeží, která se již dopustila trestného činu a snaží se jí pomoci s procesem resocializace.

Můžeme se setkat ještě s odlišným typem dělení prevence, a to na prevenci sociální, situační a viktimologickou. Jejich charakteristiky jsou popsány níže.

4.1.1 Primární prevence

Primární prevence se snaží zamezit kriminalitu ještě předtím, než k ní dojde. Mezi opatření zajišťující primární prevenci se řadí vytváření spolupráce mezi institucemi, strategie

pro obnovu městských čtvrtí, preventivní opatření pro školy, ale i speciálně vytvářená opatření zaměřená na rodiče, děti a mladistvé (Přehled znalostí o násilí mezi mládeží, 2006, s. 13). Mimo tato opatření je důležité zmínit, že primární prevence by měla probíhat především v rodinách, školách a lokálních společenstvích (Svatoš, 2016, s. 17). Matoušek a Matoušková (2011, s. 262) též uvádějí, že: „*nejvýznamnějším prostředkem sociální prevence je výchova dětí v rodinách a výchova dětí ve školách.*“ Scheinost (2010, s. 69) dodává, že primární prevence je až nepostradatelná, především pro děti vyrůstající v rodinách disfunkčních.

Další velmi rizikovou oblastí je trávení volného času. Organizací zařizujících volnočasové aktivity je na výběr nespočetně, bohužel naprostá většina z nich si své členy vybírá na základě píle a dodržování řádu. Delikventní jedinci mívají problémy s docházkou, kázní a jinými věcmi, na což zájmové organizace většinou odpoví vyloučením těchto jedinců a dále už se o ně nezajímají. Delikventní děti a mladiství se tak nacházejí osamoceni a hledají útěchu u jim podobných jedinců, protože chtějí uspokojit jejich touhu, někam patřit. Následně se sdružují do vrstevnických skupin, které mohou vést k páchání kriminality. Vylepšování sportovních hřišť, časté preventivní přednášky nebo přesná organizace nevede k dostatečně účinné prevenci kriminality. Čeho, nebo spíš koho, je nedostatek, jsou speciálně vyškolení pracovníci prevence, kteří umí projevit empatii a nabídnout pomocnou ruku mladým lidem, kteří v procesu socializace selhávají. Znovunalezení smyslu života, naplnění potřeby někam patřit, nalézt ztracené hodnoty a někoho, komu může mládež důvěřovat, je nejlepší prevencí kriminálního chování (Scheinost, 2010, s. 76-82).

4.1.2 Sekundární prevence

Sekundární prevence se týká rizikových jedinců, u kterých se objevují známky možného páchání trestných činů. Spadá sem například zákaz konzumace alkoholu na veřejnosti, instalace kamerových systémů do ulic, vytváření kampaní proti kriminalitě, zapojení škol do preventivních programů nebo vytváření volnočasových aktivit (Přehled znalostí o násilí mezi mládeží, 2006, s. 13-14).

4.1.3 Terciární prevence

Posledním typem prevence je terciární, jež má za úkol pracovat s osobami, které již kriminalitu páchaly nebo se staly její obětí. V tomto případě je potřeba pachatele kriminality nezastrašovat a neposílat do výchovných táborů, ale zaměřit se na něj jako na jednotlivce a

snažit se přizpůsobit jeho individuálním potřebám. Pokud je mladistvému uložen trest odnětí svobody, je důležité posilovat jeho rodinné vazby, přidělit mu poradce, zajistit vzdělání a v případě nutnosti i léčení či psychiatrickou péči (Přehled znalostí o násilí mezi mládeží, 2006, s. 15-16).

4.2 Obsahové zaměření prevence

Sociální prevence se zabývá procesem socializace neboli začleněním člověka do společnosti. V případě, že je tento proces pro jedince problémový, může vést k páchání kriminality, čemuž se sociální prevence snaží předejít vytvářením společenských a ekonomických podmínek tak, aby jich mohli všichni lidé dosahovat. Zaměřuje se například na oblasti výchovy, vzdělání, zaměstnanosti a další (Svatoš, 2016, s. 16-17).

Prevence situační vychází z faktu, že určitý druh kriminality se vyskytuje na jednom určitém místě, ve stejné době a za stejných okolností. Díky tomuto zjištění se snaží prostřednictvím opatření (např. nestavění velkých bydlišť podněcujících páchání trestných činů nebo instalace kamerových systémů do ulic) kriminalitu snižovat (Svatoš, 2016, s. 16-17).

V poslední řadě, prevence viktimmnosti a pomoc obětem trestných činů (též viktimmologická) má za úkol informovat obyvatele o případném hrozícím nebezpečí a výskytu kriminality (Svatoš, 2016, s. 16-18).

5 Hranice trestní odpovědnosti

Definice hranice trestní odpovědnosti není přímo stanovena, ale dá se vymezit dvěma způsoby. Jeden úhel pohledu ji definuje jako věk, ve kterém děti již nepotřebují speciální ochranu před zákonitostmi trestního práva. Tento přístup zastává názor, že delikventní děti není potřeba trestat pomocí specializovaných dětských soudů, neboť už dosáhly určitého věku a mají jim být tedy udělovány tresty stejné výše jako dospělým lidem. Nedostatkem tohoto nahlížení na věkovou hranici trestní odpovědnosti je v tom, že se nezabývá vyspělostí trestaného dítěte a nesnaží se přizpůsobit ukládaná opatření potřebám dítěte (Crofts, 2016).

Termín věkové hranice trestní odpovědnosti si můžeme vyložit ale i jinak. Druhé hledisko zkoumá, zda je dítě dostatečně vyspělé na to, aby bylo schopno dopustit se trestného činu a zároveň si uvědomovat následky svého jednání. „...where there is a total defect of the understanding, there is no free act of the will in the choice or actions.“ (Hale, 1736 cit. dle Crofts, 2016) Toto tvrzení jinými slovy říká, že pokud se dítě neorientuje v právních normách, nerozumí zákonům a zároveň u něj nelze prokázat, že se svobodně a vědomě rozhodlo spáchat protiprávní čin, nelze jej považovat za trestně odpovědné (Crofts, 2016).

Věková hranice trestní odpovědnosti je napříč všemi státy světa rozdílná. Zpočátku byla stanovena na 7 let s platností pro všechny země, ale s postupem času si ji státy začaly přizpůsobovat dle svého uvážení. S nejnižší hranicí trestní odpovědnosti (7 let) se setkáme v Indii, Malajsii a Singapuru, a naopak nejvyšší hranice (18 let) je uplatňována v Lucembursku. Nejčastěji stanovené hranice bývají 10 let (Nový Zéland, Austrálie, Jižní Afrika, Anglie a Wales...), 12 let (Kanada, Skotsko, Belgie...) a 14 let (Rakousko, Německo, Itálie...) (Crofts, 2016).

5.1 Hranice trestní odpovědnosti a kriminalita v České republice

V České republice je věková hranice trestní odpovědnosti zakotvena v trestním zákoníku: „Kdo v době spáchání činu nedovrší patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.“ (§ 25 zákona č. 40/2009 Sb.) O snížení hranice se vedou debaty již několik let. Strana pro snížení argumentuje, že mládež dnes dosahuje duševní a psychické vyspělosti dříve než v 15 letech a zároveň roste počet násilných trestných činů spáchaných dětmi (Matiaško, 2008).

V případě prvního argumentu, duševní a psychické vyspělosti dětí, Matiaško (2008) uvádí, že zastánci snížení hranice si svá stanoviska často obhajují sekulární akcelerací. Tento pojem označuje dřívější fyzické dospívání mládeže (např. chlapci dosahují větší výšky) než tomu bylo v minulosti. Toto tvrzení ale nelze označit za dostačující, protože fyzické dospívání není stejné jako dospívání psychické a je nutné se na ně dívat odděleně.

Rostoucí počet trestných činů je uváděn jako druhý důvod pro snížení věkové hranice. V 90. letech 20. století tomu opravdu tak bylo, v roce 1996 bylo zaznamenáno až 23 000 pachatelů mladších 18 let. Od tohoto roku ale kriminalita mládeže převážně klesala. Na přelomu tisíciletí bylo registrováno přes 17 000 pachatelů pod 18 let (Gřivna, 2014).

Pokud se podíváme na statistiky z předchozích šesti let, zjistíme, že kriminalita mládeže má stále klesající tendenci. V roce 2019 bylo spácháno přes 3 500 trestných činů mládeží, zatímco o 2 roky později se mládež dopustila o 1 000 trestných činů méně. Tabulka níže zobrazuje přehled spáchaných trestných činů mládeží v letech 2016-2021. Nejčastěji se tito pachatelé dopouštějí činů spadající pod kategorii ostatní kriminalita (výtržnictví, sprejerství, nedovolená výroba a držení psych. l. a jedů pro jiného...). Dále je velmi častá násilná kriminalita (rvačky, úmyslné ublížení na zdraví, vydírání...) a krádeže prosté (kapesní, motorových vozidel, jízdních kol...).

Tabulka č. 1

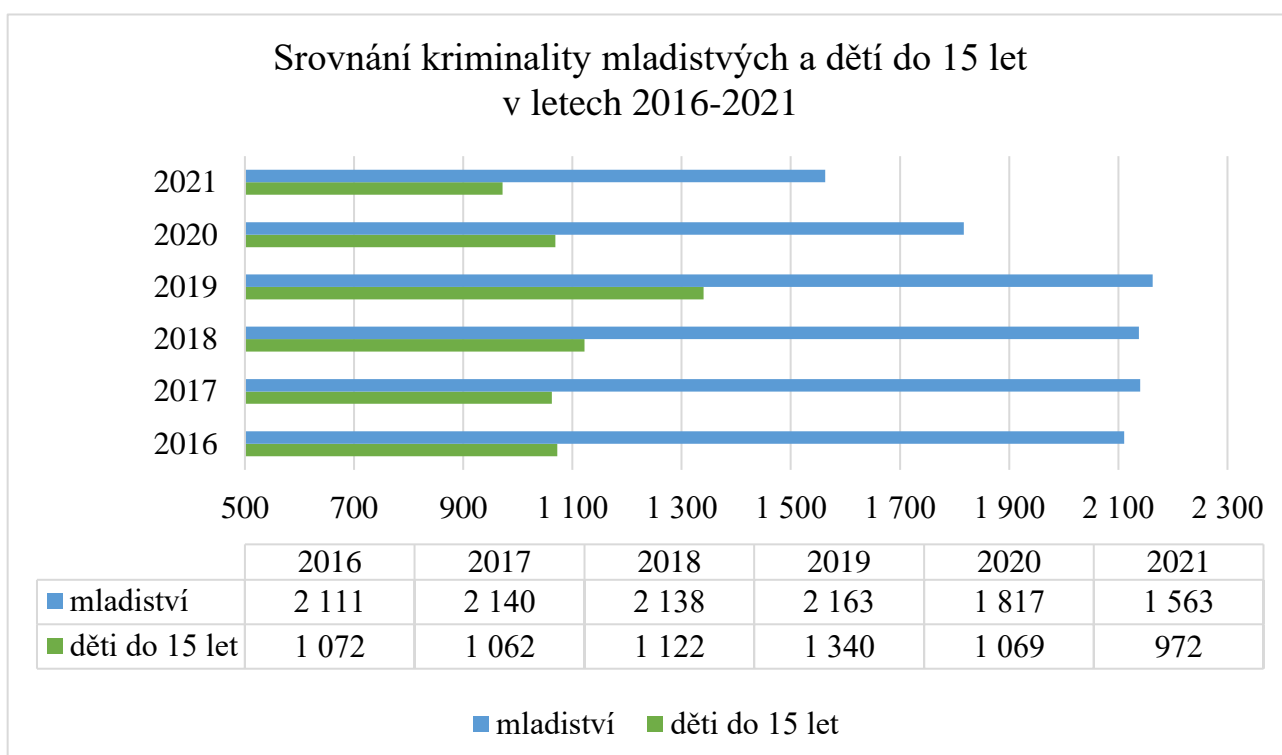
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
násilná kriminalita	623	602	651	686	544	551
mravnostní kriminalita	338	355	417	475	364	381
krádeže vloupáním	389	432	310	337	249	169
krádeže prosté	666	647	614	632	556	386
ostatní majetková kriminalita	164	213	155	246	159	211
ostatní kriminalita	803	731	865	876	816	720
zbývající kriminalita	91	89	102	95	80	69
hospodářská kriminalita	109	133	146	156	118	48
vojenské a protiústavní činy	0	0	0	0	0	0
CELKOVÁ KRIMINALITA	3 183	3 202	3 260	3 503	2 886	2 535

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat uvedených na <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Graf níže znázorňuje srovnání kriminality mladistvých a dětí do 15 let v letech 2016-2021. Jak mladiství, tak i děti do 15 let se největší kriminality dopouštěli v roce 2019. V tomto roce na rozdíl od přechozích let kriminalita mládeže lehce stoupla, ale v následujících dvou letech opět klesla, dokonce ještě pod úroveň z roku 2016. Z grafu lze vyčíst také fakt, že mladiství se za posledních 6 let dopustili o 5 295 trestných činů více než děti do 15 let.

Graf č. 1

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat uvedených na <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

6 Praktická část

V teoretické části práce jsem se zaměřila na popis hranice trestní odpovědnosti a s ní spojenou kriminalitu mládeže. Prevence kriminality je klíčovou oblastí mé práce, proto se praktická část mé práce věnuje především této oblasti. Výzkum je zaměřen na postoje kurátorů pro děti a mládež k problematice hranice trestní odpovědnosti a na odhalení důležitosti této hranice ve vztahu k prevenci kriminality.

6.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem mé práce je prozkoumat postoje kurátorů pro děti a mládež k věkové hranici trestní odpovědnosti. K tomuto cíli jsem zvolila další tři dílčí cíle:

1. Zjistit názory kurátorů pro děti a mládež k případnému snížení hranice trestní odpovědnosti.
2. Zjistit, zda by dle kurátorů snížení hranice trestní odpovědnosti napomohlo k prevenci kriminality mládeže.
3. Zjistit, jaké jiné nástroje prevence kriminality mládeže jsou kurátory pro děti a mládež považovány za účinné.

6.2 Stanovení výzkumných otázek

Byla stanovena hlavní výzkumná otázka:

- Jaký je postoj kurátorů pro děti a mládež k aktuální hranici trestní odpovědnosti v České republice?

Dále byly stanoveny další tři dílčí otázky:

1. Jaký je názor kurátorů pro děti a mládež na případné snížení hranice trestní odpovědnosti za účelem snížení kriminality mládeže?
2. Jaký účinek by mělo snížení hranice trestní odpovědnosti na předcházení kriminality mládeže?
3. Jaké nástroje prevence kriminality mládeže jsou kurátory pro děti a mládež považovány za účinné?

6.3 Popis respondentů

Pro výzkum byli vybráni celkem 4 respondenti metodou prostého účelového výběru. Miovský (2006, s. 135-136) udává, že účelový výběr je nejvíce rozšířenou metodou, přičemž prostý účelový výběr je její nejméně náročnou variantou spočívající ve výběru respondentů pouze na základě jim společného kritéria.

Všemi vybranými respondenty byly ženy pracující jako kurátorky pro děti a mládež v Přerově. Tato profese u respondentů byla při výběru klíčová. Kurátoři pro děti a mládež se delikventní mládeží setkávají dennodenně v rámci jejich zaměstnání. Mají tedy přehled o kriminalitě mládeže, hranici trestní odpovědnosti a v problematice se orientují. Dalšími společnými kritérii všech respondentů, kromě jejich profese, bylo místo výkonu profese (město Přerov) a pohlaví (všichni respondenti byli ženského pohlaví).

6.4 Metody výzkumu a sběru dat

Ač se hranice trestní odpovědnosti týká každého člověka, ne všichni jsou s problematikou hranice obeznámeni. Ve svém výzkumu jsem se chtěla zaměřit na jedince, kteří se v tématu dobře orientují a formují si na něj vlastní názory. Z tohoto důvodu jsem vybrala cestu kvalitativního výzkumu, protože jak uvádí Hendl (2016, s. 46-49) výhodou kvalitativního výzkumu je možnost jít při zkoumání případu do hloubky, jenž nám poté umožňuje zjistit více podrobností. Další předností tohoto typu výzkumu je, že probíhá přímo v terénu, kde se badatel setkává s novými lidmi.

Po zvážení všech výzkumných metod jsem zvolila metodu interview, konkrétně polostrukturované interview. Miovský (2006, s. 159-161) metodu popisuje jako jednu z nejvíce používaných, protože i navzdory její náročnosti, se dokáže vypořádat s nevýhodami, které nacházíme u jiných typů interview. Stěžejním bodem polostrukturovaného interview je jeho tzv. jádro, které značí minimum otázek a témat, které musejí být prodiskutovány. Mohou být probrány v různém pořadí a mohou se na ně vázat další doplňující otázky. Právě možnost pokládat doplňující dotazy je velkou výhodou tohoto typu interview, protože pomáhají badateli lépe porozumět odpovědím respondenta.

6.4.1 Sběr dat

Rozhovory byly uskutečněny v průběhu března 2022. První respondentku jsem oslovila pomocí hovoru přes mobilní telefon. Telefonní číslo mi poskytl můj tatínek, který se

s respondentkou zná osobně. S respondentkou jsme si domluvily osobní schůzku v její pracovní kanceláři, kde byl následně proveden i první rozhovor. Po rozhovoru jsem se paní kurátorky zeptala, zda by mě mohla představit i jejím kolegyním, se kterými jsem měla v plánu rozhovory provést. Další dvě respondentky byly velice ochotné a s poskytnutím rozhovoru souhlasily, tudíž mi zbývala pouze poslední respondentka, která bohužel nebyla v práci přítomna. Následující den jsem si s poslední kurátorkou, opět za pomoci hovoru přes mobilní telefon, sjednala schůzku, na které byl proveden poslední rozhovor. Všechny čtyři respondentky byly velice vstřícné a rozhovory mi poskytly bez sebemenších problémů, za což jim znovu děkuji.

6.5 Fixace a zpracování dat

Pro fixaci dat jsem zvolila jednu z neznámějších a nejčastěji používaných metod – audiozáznam. Další metodou, kterou jsem zvažovala byl videozáznam, ale z důvodu zachování anonymity respondentů jsem od této metody ustoupila. Výhodou audiozáznamu je možnost poslechnout si daný rozhovor znovu zpětně a zaměřit se na detaily, které mohly být přehlédnuty. Při psaní si poznámek ručně na papír nemá badatel možnost zaznamenat vše přesně tak, jak bylo řečeno, zatímco audiozáznam je mnohem autentičtější, což je jeho další výhodou (Miovský, 2006, s. 197-198).

Všechny rozhovory probíhaly stejnou formou. Měla jsem s sebou připravený list papíru, na kterém jsem měla sepsané otázky do rozhovoru, včetně doplňujících otázek. Jako první jsme se s respondentkou vždy usadily naproti sobě a já spustila nahrávání audia na mém mobilním zařízení. Na začátek rozhovoru jsem se představila a vysvětlila cíl mé studie. Následně jsem respondentku vždy znovu upozornila na zachování anonymity a pro jistotu se zeptala, zda souhlasí s nahráváním rozhovoru. Po vyjádření souhlasu, jsem se přesunula k hlavní části, ke kladení otázek. Pokud byla potřeba, položila jsem i doplňující otázku, abych dostala konkrétnější odpověď, ale v mnoha případech se stalo, že mi respondentka uvedla spoustu informací, takže doptávat se nebylo již za potřebí. V průběhu rozhovoru jsem si nedělala žádné poznámky, snažila jsem se udržovat oční kontakt a řádně vnímat odpovědi respondentek. Když se rozhovor blížil ke konci, respondentce jsem vždy poděkovala za čas a ochotu k poskytnutí rozhovoru a následně vypla zvukové nahrávání.

Po provedení rozhovorů byla potřeba data zpracovat, aby bylo následně možné provést jejich analýzu. Pro zpracování jsem zvolila metodu transkripce, která spočívá v převedení

audiozáznamu do podoby textu. Miovský (2006, s. 206) uvádí, že již u transkripce dochází k částečné redukci dat, jelikož do textové podoby nelze zaznamenat například sílu hlasu nebo řečové vady. Aby byla data zachována co nejpřesněji, použila jsem techniku kontroly transkripce opakovaným poslechem dle Miovského (2006, s. 2007). Technika spočívá v opětovném poslechu audiozáznamu a jeho srovnání s dříve zpracovaným přepisem.

6.6 Analýza dat

Analýzu výzkumných dat jsem prováděla pomocí kódování.

„Kódování je procesem, v němž neagregovaná data (prvotní, autentickou podobu záznamu dat) převádíme do datových segmentů (jednotek), s nimiž je možné dále pracovat.“
(Miovský, 2006, s. 210)

Vytvořila jsem si celkem 2 segmenty, přičemž každý z nich obsahuje podkategorie. První segment se zaměřuje na tematiku hranice trestní odpovědnosti a názory kurátorů na její případné snížení. Druhý segment se následně týká jiných metod prevence kriminality mládeže, které jsou očima kurátorů vnímány jako účinné.

6.7 Interpretace dat

Jak bylo již zmíněno dříve, pro lepší přehled a orientaci ve výsledcích výzkumu jsem v rámci analýzy dat použila metodu kódování. Otázky jsem rozdělila do 2 segmentů, jimiž se budu podrobněji zabývat.

Přesné přepisy rozhovorů jsou k nalezení v přílohách mé práce. V této části se budu zabývat pouze interpretací a shrnutím zjištěných dat ve vztahu k stanoveným výzkumným otázkám.

Hranice trestní odpovědnosti očima kurátorů pro děti a mládež

První segment se věnuje tomu, jakým způsobem nahlíží na hranici trestní odpovědnosti kurátoři pro děti a mládež. Snažila jsem se problematiku zachytit co nejpodrobněji, a proto jsem se zaměřila jak na vnímání aktuálního nastavení věkové hranice trestní odpovědnosti, tak následně i na názory kurátorů na případné snížení hranice. Klíčovou částí je analýza postojů, které kurátoři pro děti a mládež zaujímají k nastavení hranice trestní odpovědnosti na patnáct let. Nechtěla jsem ovšem rozhovory zahajovat otázkou týkající se hranice přímo. Chtěla jsem, aby si mé respondentky v první řadě uvědomily dělení mládeže na 2

podkategorie, na děti do patnácti let a mladistvé. Toto dělení se totiž napříč různými státy liší a každá země si jej určuje a zdůvodňuje sama. V České republice je mezník vymezen v ZSVM na patnáct let, přičemž se striktně nepřihlíží jen na věk ale i na rozumovou a mravní vyspělost jedince. V první kapitole teoretické části mé práce zmiňuji, že hlavním záměrem zákona je resocializace delikventního dítěte. V případě, že by byla zjištěna nedostatečná vyspělost v některé ze dvou zmíněných oblastí, bylo by nemístné dítěti proces znovu začlenění do společnosti ztěžovat udělením nepřiměřeného trestu. Abych mohla zkoumat proč kurátorky zastávají určité názory k stanovení hranice na patnáct let, bylo důležité, aby si v první řadě samy uvědomily, jaké kategorie tímto věkovým vymezením vznikají, a proto jsem na úvod rozhovorů zařadila otázku ohledně rozdílu mezi kriminalitou páchanou dětmi do patnácti let a mladistvými. Z odpovědí vyplynulo, že ač se může hranice zdát jako významný mezník v životě člověka, od kterého se oficiálně stává trestně odpovědným, linie ve skutečnosti není tak jasná. Hrozba trestní odpovědnosti a přísnějších sankcí se zdá být nepodstatná, jelikož mezi kriminalitou trestně neodpovědných dětí do patnácti let a kriminalitou mladistvých, kterým již hrozí horší tresty, není razantní rozdíl. Ani v četnosti či druhu protiprávních činů páchaných oběma odvětvími mládeže kurátoři nespatřují odlišnosti, skutky se dějí napříč všemi věkovými kategoriemi.

Hlavní výzkumná otázka zněla: *Jaký je postoj kurátorů pro děti a mládež k aktuální hranici trestní odpovědnosti v České republice?* Vezmeme-li v potaz všechny odpovědi kurátorek pro děti a mládež, až na jednu z nich, se příliš neliší. Pouze jedna kurátorka je zastáncem snížení hranice, tudíž s aktuálním nastavením na patnáct let nesouhlasí. Důvody pro snížení hranice uvedla až v návaznosti na další otázky, budu se jimi tedy zabývat v následující části v rámci hloubkového zkoumání názorů všech kurátorů na toto snížení. Zbylé kurátorky by hranici neměnily, jelikož se hranice netýká pouze trestní odpovědnosti, ale také možnosti zahájení sexuálního života a ukončení povinné školní docházky. Přejít ze základní školy na školu střední je velká změna v životě jedince, která se s touto hranicí též pojí. Vzdělávání na základních školách je nastaveno tak, že děti ukončují povinnou školní docházku úspěšným dokončením 9. ročníku, ke kterému dochází zpravidla v patnácti letech. Do věznic v České republice mohou být mladiství posláni až po oslavení patnáctého roku, mladší děti nikoliv. Pokud by se hranice snížila a delikventní děti by mohly být za spáchané protiprávní činy posílány do věznic dříve, musely si zbývající roky povinné školní docházky plnit ve věznicích, na což není momentálně nachystaný nějaký rámec, dle kterého by takové

vzdělávání bylo uskutečňováno. Celých devět let jsou děti vzdělávány v prostředí školy v rámci určitého třídního klimatu. Po umístění do věznice by děti musely zvykat na zcela nové prostředí, což by mohlo jejich proces vzdělávání značně narušit. Bylo by tedy za potřebí nejprve vymyslet a propracovat systém, dle kterého by mohly děti dostudovat základní školu i z věznic. Ovšem tvorba a realizace takového záměru by byla velmi pracná a trvala by několik let. Změna hranice trestní odpovědnosti by tedy neovlivnila pouze trestnost mládeže, ale i další oblasti, což by bylo nutné předem vzít v potaz a zvážit, zda by bylo vůbec prospěšné se do takovýchto změn pouštět. První respondentka zmínila, že je pravdou, že dříve děti do patnácti let nebyvaly za své protiprávní činy řádně potrestány, z čehož usuzují plynuly požadavky na zavedení trestní odpovědnosti již od nižšího věku. ZSVM z roku 2003 však tento problém eliminoval. V dnešní době se i děti do patnácti let dostávají k soudním řízením a následně se s nimi dále pracuje za účelem nápravy, takže není potřeba hranici posouvat.

První dvě dílčí výzkumné otázky se vztahují ke snížení hranice trestní odpovědnosti. Nejprve rozeberu otázku: *Jaký je názor kurátorů pro děti a mládež na případné snížení hranice trestní odpovědnosti za účelem snížení kriminality mládeže?* Zprvu jsem chtěla toto téma otevřít dotazem na kolik let by měla být hranice snížena a zjistit důvody, které vedly kurátory k určení daného věku. Byl zmíněn pouze věk čtrnáct let, stanovení na ještě nižší věk by dle kurátorek nebylo dobrým nápadem. Čtrnáct let bylo zvoleno z důvodu ne příliš velkých rozdílů v rozumových schopnostech ve srovnání s patnácti lety a zároveň z hlediska většího množství spáchaných protiprávních činů v tomto věku. Ovšem hýbat s touto hranicí je velmi nebezpečné, protože jak bylo dříve zmíněno, při dosažení patnácti let se jedinec nestává pouze trestně odpovědný, ale je na to navázáno více věcí, například možnost pohlavního styku a ukončení povinné školní docházky.

Před provedením rozhovorů jsem se domnívala, že je zde určitý vztah mezi hranicí trestní odpovědnosti a kriminalitou mládeže. Myslela jsem, že děti do patnácti let páchají protiprávní činy více jak mladiství, protože jim nehrozí skoro žádná sankce a s nabytím trestní odpovědnosti, tím pádem možnosti být řádným způsobem potrestán za své činy, je hrozba vyšší sankce od kriminality odradí. Po zjištěních v rámci rozhorů se však mé domněnky ukázaly být omylné. Delikventní děti a mladiství nad svými činy nepřemýšlí v takové míře, aby si již před spácháním činu uvědomovali následky, které z těchto činů plynou. Především si neuvědomují závažnosti jednotlivých skutků a nad svým jednáním

neuvažují až do doby, dokud nepřijde sankce, což je leckdy již pozdě. Pokud si tedy představíme hranici trestní odpovědnosti jako nástroj prevence kriminality mládeže a její snížení jako prostředek, jenž by napomohl i snížení kriminality mládeže, dojdeme k závěru, že mezi hranicí a kriminalitou mládeže není přímý vztah, jak se může na první pohled zdát. Snížení hranice automaticky neznamená snížení kriminality mládeže, tudíž je důležité tento aspekt vzít v potaz a zamyslet se nad tím, zda měnit hranici patnácti let by mělo vůbec nějaké pozitivní dopady. Dle odpovědí tří kurátorek nikoliv. Odpověď na otázku: *Jaký účinek by mělo snížení hranice trestní odpovědnosti na předcházení kriminality mládeže?* tedy je, že změna hranice trestní odpovědnosti by nevedla k žádnému posunu v rámci předcházení kriminality mládeže. K páčání protiprávních činů mládeží by docházelo stejně jako doteď, akorát by změna s sebou přinesla spoustu problémů, jenž by musely být následně řešeny. Pouze jedna kurátorka vidí v této změně alespoň malé pozitivum, a to jistý odrazující charakter, který by v sobě snížení mohlo nést. Toto pojetí zmínila ještě jedna kurátorka, ovšem následně dodala, že vždy se najdou jedinci, které ani hrozba sankce neodradí a od páčání protiprávních činů je nic nezastaví.

Prevence kriminality mládeže

V druhé části jsem zkoumala jiné nástroje prevence kriminality mládeže. Snažila jsem se zjistit, které metody prevence jsou kurátory pro děti a mládež používané, zda se jim jeví jako účinné a jestli je zde rozdíl mezi prevencí zaměřovanou na děti do patnácti let a prevencí zaměřovanou na mladistvé. Výzkumná otázka pro tento segment zněla: *Jaké nástroje prevence kriminality mládeže jsou kurátory pro děti a mládež považovány za účinné?*

Nejčastěji zmiňovanými preventivními aktivitami byly přednášky a besedy uskutečňované na školách. Z hlediska účinnosti se besedy zdají být nejpoužívanější, jelikož v rámci povídání si s dětmi o protiprávních činech a sankcích z nich plynoucích se jim dostává do povědomí závažnost takovýchto vzorců chování. V předchozí části zmiňuji, že děti a mladiství často bezmyšlenkovitě spáchají nějaký protiprávní čin, aniž by si uvědomovali jeho závažnost. Prostřednictvím besed, při kterých se děti seznámí s jednotlivými kriminálními činy a sankcemi, je možné do jisté míry páčání protiprávních skutků eliminovat, jelikož pachatelé již budou vědět, co bude za daný skutek následovat a nad svým jednáním budou uvažovat více než pachatelé bez znalosti následků svých činů. Faktem je, že ZSVM je platný od roku 2003, skoro tedy dvacet let, ale i dnes si některé děti do patnácti

let i jejich rodiče myslí, že zkrátka nejsou trestně odpovědné, a tak jim za spáchání protiprávního činu nic nehrozí. Tuto domněnku je potřeba stále vyvracet, jelikož na základě ZSVM i u dětí do patnácti let je možnost sankcionování v podobě udělení opatření. Tato opatření nejsou tak rozsáhlá jako u mladistvých, každopádně značí, že i dětem do patnácti let hrozí nějaký trest a nemohou si dělat co se jim zlíbí bez následků.

Dalšími zmíněnými metodami prevence bylo zaměstnání dětí v jejich volném čase prostřednictvím různých programů a také práce s jejich rodinami. Oběma těmito oblastem jsem se věnovala i v teoretické části mé práce. Problém neefektivního naplňování volného času dětí a mladistvých může vést k páchání kriminality. Mládež se sdružuje do vrstevnických skupin, kde následně vymýšlí, jak trávit volné chvíle. Kriminální skutky navozují pocit adrenalinu a vzrušení, proto jsou tak lákavé. Mládež má potřebu zažít něco vzrušujícího a zároveň každý jedinec má potřebu uplatnění a uznání v rámci skupiny, což se snaží získat prostřednictvím něčeho, co ostatní ohromí. A právě pomocí protiprávního činu se mu může požadující uznání dostavit. Problematika volného času je z tohoto důvodu nebezpečným faktorem vzniku kriminality mládeže a může být řešena například zmínovanými programy vytvořenými přímo pro děti a mladistvé, které by je zaměstnaly a na páchání protiprávních činů by již nebyl prostor. Další metoda prevence, práce s rodinou, je též velmi důležitá. Toto téma bylo rozebráno především v rámci posledního rozhovoru, při kterém kurátorka uvedla, že právě v rodinách vidí ohnisko vzniku kriminality. Problémovému dítěti může být uděleno určité opatření, ale pokud se dítě vyskytuje v rodině, které se ho od kriminality nesnaží odradit, dokonce jej v takových činech podporuje, účinnost opatření se stává velmi limitující. Změnit celkové nastavení rodiny je rozhodně složitý proces. Nabízí se zde pouze práce s celou rodinou, nejen s jednotlivcem samotným, šíření povědomosti o hrozících sankcích a dopadech kriminálního jednání na celou rodinu.

Úplně na závěr mého zkoumání mě zajímal rozdíl mezi prevencí zaměřovanou na děti do patnácti let a prevencí zaměřovanou na mladistvé. Kurátorek jsem se ptala, zda zde v první řadě nějaký rozdíl vůbec je a jak se liší metody uplatňované u obou těchto kategorií. Toto téma jsem otevřela za účelem zjištění, zda se nabytím trestní odpovědnosti mění nejen způsoby sankcionování, ale i přístup k prevenci kriminality, či nikoliv. Prevence je obecně zaměřena spíše na děti do patnácti let v rámci přednášek a besed na základních školách. To je pochopitelné, jelikož obeznámení dětí o hrozících sankcích je důležité provést co nejdříve neboli ještě předtím, než ke spáchání protiprávního činu dojde. Páchat nezákonné skutky začínají děti již v nižším věku, jako mladiství ve skutečnosti pouze pokračují, zpravidla to

nebývá první moment, kdy se k nějakému činu uchýlily. Na mladistvé jsou zaměřeny hlavně probační programy, ale je fakt, že by bylo vhodné je používat již dříve a nezaměřovat je jen na starší věkové kategorie.

6.8 Shrnutí dat

První segment se týkal vnímání hranice trestní odpovědnosti kurátory pro děti a mládež. Tato část se vztahuje k hlavní výzkumné otázce a zahrnuje i další dvě dílčí výzkumné otázky. Z výzkumného šetření vyplynulo, že postoj kurátorů pro děti a mládež k aktuální hranici trestní odpovědnosti je převážně kladný. Takto stanovená hranice je považována za vyhovující, jelikož bere v potaz i jiné významné životní mezníky, kterými jsou dokončení povinné školní docházky a zahájení pohlavního života jedince.

V rámci první části interpretace dat byla zkoumána nejen hlavní výzkumná otázka, ale také dvě dílčí otázky, jež se týkaly názorů kurátorek na možné snížení hranice trestní odpovědnosti. Výzkumem bylo potvrzeno, že snížení hranice za účelem snížení kriminality mládeže by ve výsledku svého účelu nedosáhlo. Lze na hranici nahlídnout jako na odrazující prvek, jehož snížení by teoreticky mohlo znamenat odrazení mladších dětí od páčání kriminálních činů, ovšem toto je velmi nepravděpodobné. Mládež nad svými činy většinou hloubkově nepřemýšlí a nedomýšlí možné následky, nelze tedy předpokládat, že hrozba dřívějšího trestu by v sobě zahrnovala preventivní charakter. Snížení hranice by tedy dle kurátorek nemělo žádný výrazný dopad na četnost kriminality mládeže.

Mnohem důležitější je zaměřit se na jiné prvky prevence kriminality, které lze považovat za efektivnější než možný, ale nejistý, odrazující vliv hranice trestní odpovědnosti. Preventivní programy jsou zaměřené na žáky základních škol a probíhají pomocí besed či přednášek, tudíž je prevence mířena především na děti do patnácti let. S mladistvými kurátoři již tolik v rámci prevence nepracují, zasahuje se u nich spíše až po spáchání nějakého protiprávního činu. Kromě škol by měla preventivní činnost zahrnovat i práci s rodinami delikventních jedinců, jelikož jak zmiňuji i v teoretické části své práce, rodina je jedním z hlavních ohnisek a příčin vzniku kriminality mládeže. V teoretické části jsem se zabývala též problematikou neefektivního naplňování volného času, jež následně vede děti a mladistvé k páčání trestné činnosti. Tento problém byl nastíněn i v praktické části s důrazem na vytvoření programů pro zaměstnání dětí. Jako nejúčinnější prevence je však vnímáno šíření povědomosti mezi mládeží o sankcích, které jim hrozí.

Ze zjištěných poznatků vyplývá, že hranici trestní odpovědnosti nelze vnímat jako nástroj prevence kriminality mládeže. Přestože se k ní vztahuje jistý odrazující charakter, jiné, dříve zmíněné, metody prevence lze považovat za účinnější a důraz by měl být kladen především na již osvědčené metody než na snižování hranice za účelem snížení kriminality mládeže, ke kterému by v konečné fázi nakonec ani nemuselo dojít.

Závěr

V bakalářské práci jsem se zabývala tématem hranice trestní odpovědnosti a nahlížením na hranici jako na prostředek, jenž by napomohl snížení kriminality mládeže. Přestože se téma může na první pohled zdát vhodné spíše do politických diskuzí a právních záležitostí, velké využití má i v pedagogické praxi. Důležitou součástí práce jsou kapitoly o faktorech ovlivňující kriminalitu mládeže a následně část zabývající se prevencí kriminality mládeže. Škola představuje jeden ze sociálních faktorů vzniku kriminálního chování a učitelé by si této skutečnosti měli být vědomi. Povědomost o této problematice je z hlediska prevence zásadní.

Text práce byl rozdělen do dvou částí – teoretické a praktické. V teoretické části bylo za potřebí nejprve seznámení s termíny, objevujícími se napříč celou prací. V další části práce byly uvedeny nejčastější faktory vzniku kriminality mládeže, mezi které patří například biologické faktory, rodina, vrstevníci nebo již zmiňované školní prostředí. Rozdíly v opatřeních udělovaných dětem do patnácti let a mladistvým byly shrnuty v třetí kapitole. Následující kapitola se věnovala prevenci kriminality mládeže, jejímu dělení a obsahovému zaměření. V poslední části byla zkoumána hranice trestní odpovědnosti v České republice i v jiných státech a vývoj kriminality mládeže na našem území v letech 2016-2021.

Praktická část proběhla formou kvantitativního výzkumu prostřednictvím čtyř polostrukturovaných interview s kurátory pro děti a mládež. Byl vymezen hlavní cíl práce – prozkoumat postoje kurátorů pro děti a mládež k věkové hranici trestní odpovědnosti, kterého bylo dle mého mínění dosaženo. Nejprve jsem si zvolila metody výzkumu a stanovila výzkumné otázky. Fixace dat byla provedena za pomoci audiozáznamu, jejich zpracování proběhlo transkripcí a k analýze bylo využito kódování. Data byla v poslední řadě interpretována a následně shrnuta.

Svou bakalářskou práci bych ráda rozšířila prostřednictvím práce diplomové. Zajímavé by bylo srovnání hranice trestní odpovědnosti a kriminality mládeže v České republice s jinými státy. Věková hranice se napříč různými zeměmi odlišuje, leckdy i několika lety. Například v Indii začínají být jedinci trestně odpovědní již od 7. roku života, tedy o 8 let dříve než v České republice. Myslím si, že bylo by přínosné prozkoumat vývoj hranice trestní odpovědnosti v různých zemích, zjistit důvody jejího stanovení na určitý věk a porovnat klady a zápory rozdílného nastavení.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje:

BENDL, Stanislav, Jaroslava HANUŠOVÁ a Marie LINKOVÁ, 2016. *Žák s problémovým chováním: cesta institucionální pomoci*. Praha: Stanislav Juhaňák – Triton. ISBN 978-80-7387-703-3.

BLAŽEK, Petr, Slavomil FISCHER a Jiří ŠKODA, 2019. *Delikvence: analýza produktů činnosti delikventní subkultury jako diagnostický a resocializační nástroj*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-2013-0.

GŘIVNA, Tomáš, Miroslav SCHEINOST a Ivana ZOUBKOVÁ, 2014. *Kriminologie*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-614-3.

HENDL, Jan, 2016. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Čtvrté, přepracované a rozšířené vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0982-9.

HULMÁKOVÁ, Jana, 2013. *Trestání delikventní mládeže*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-450-6.

MARTÍNEK, Zdeněk, 2009. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-2310-5.

MARTÍNEK, Zdeněk, 2015. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5309-6.

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ, 2011. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-825-8.

MIOVSKÝ, Michal, 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

Přehled znalostí o násilí mezi mládeží: trendy, strategie a reakce v členských státech EU, 2006. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-7338-049-8.

SCHEINOST, Miroslav, 2010. *Kriminalita očima kriminologů*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-096-0.

SVATOŠ, Roman, 2016. *Prevence kriminality*. Druhé aktualizované vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú. ISBN 978-80-7556-009-4.

ŠPUNDOVÁ, Jitka, ed., 2003. *Problémy trestního postihu mladistvých: sborník příspěvků k aktuálním otázkám trestního práva*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. ISBN 80-244-0793-0.

VEČERKA, Kazimír, 2009. *Mládež v kriminologické perspektivě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-079-3.

VEČERKA, Kazimír, 2012. *Mládež o kriminalitě a etice každodennosti*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-124-0.

Internetové zdroje:

CROFTS, Thomas, 2016. *Reforming the age of criminal responsibility* [online]. 7.4.2016 [cit. 2022-01-21]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0081246316640116#>

MINISTERSTVO VNITRA. *Prevence kriminality* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, c2020 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>

MINISTERSTVO VNITRA. *Statistické přehledy kriminality za roky 2016-2021* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, c2020 [cit. 2022-01-20]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

Zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže [online]. 25.6.2003 [cit. 2021-11-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

Zákon č. 109/2002 Sb. o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů [online]. 5.2.2002 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-109>

Seznam zkratk

ZSVM – zákon č. 218/2003 Sb. o soudnictví ve věcech mládeže

OSPOD – orgán sociálně-právní ochrany dětí

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Rozhovory s respondenty

1. Vidíte rozdíl mezi kriminalitou páchanou dětmi do 15 let a mladistvými?

„V podstatě jakoby rozdíl, co se týká konkrétních činů jako protiprávních činů asi úplně není. Dá se říct, že i děti do patnácti roků se dopouští i těch závažných protiprávních činů jako jsou třeba loupeže nebo krádeže vloupáním a podobně. Může to být často i právě ve spolupachatelství právě s mladistvými. Dá se říct, že v podstatě úplně rozdíl, jako v tom úplně nevidím. Jo jako tam ty skutky se objevují prostě stejné, ta právní kvalifikace je stejná u nezletilých i u těch mladistvých. Úplně přesně to neposoudím z hlediska nějakých procent, ale jakoby nedá se říct, že by děti do patnácti páchaly konkrétně jenom něco a mladiství zase měli jinou specifikou, to ne.“ (Respondentka 1)

„No obávám se, že tam už moc velký rozdíl není u té trestné činnosti, ať už v četnosti nebo teda ve skutcích. Bohužel se to děje napříč věkem.“ (Respondentka 2)

„Za mě ta kriminalita je stále u mladších a mladších dětí, ta věková hranice se snižuje. Nejčastějšími činy jsou krádeže. U romského etnika jsou to pak loupeže, kdy pod vyhrůžkou násilí si vymůžou prostě úplně minimální částky, třeba fakt opravdu deset tisíc korun. Takže to je takové nejčastější – krádeže, loupeže. Začíná se objevovat občas i pohlavní zneužití, kdy mezi sebou prostě čtrnáctiletí mají pohlavní styk, to se taky děje. Ještě mě napadá výtržnictví, a to je teda častější u těch mladistvých, u těch patnácti výš. U těch nezletilých se jedná spíš o ty krádeže.“ (Respondentka 3)

„Myslím si, že ani moc ne. Jako já osobně to tak nevnímám. Možná ta do patnácti let je víc impulzivnější, víc možná je majetková trestná činnost, ale je i násilná do těch patnácti let, ale nějaký větší rozdíl tam není. Myslím si, že není.“ (Respondentka 4)

2. Souhlasíte s aktuálním nastavením hranice trestní odpovědnosti na 15 let?

„Souhlasím. Tady to téma je tak jako hodně přetřásaný, hodně tak nějakým způsobem debatovaný, jestli jako tu hranici třeba nesnížit a nějakým způsobem to neposunout. Jednoznačně tam je potřeba zmínit to, že ta hranice patnácti let není jakoby jenom co se týká trestní odpovědnosti, ale na tu patnácti letou hranici je navázáno spoustu dalších jako kdyby

systemů, které fungují v České republice. Ať už je to školství, kdy vlastně v patnácti letech to dítě nějakým způsobem přichází ze základní školy na střední školu a třeba i co se týká hranice možného pohlavního styku a podobně, takže tam ta hranice patnácti let je podle mě míněna dobře. Myslím si, že ani co se týká řešení protiprávních činů, tak v tom taky není problém, protože vlastně máme dneska zákon o soudnictví ve věcech mládeže, který poměrně velmi výrazně změnil systém chápání a řešení protiprávních činů dětí do patnácti. Dříve skutečně se těm dětem do patnácti, dá se říct, nedělo nic a prošly jakoby našimi rukami, ale dneska i děti do patnácti roků se dostávají k soudním jednáním. Takže si myslím, že ty děti jakoby nepropadnou sítím, že se s nimi něco dělá, že mají nějaký pocit, že prošly nějakým řízením, kdy vlastně u dětí do patnácti let, tam probíhá spolupráce třeba s probační mediační službou. Takže si myslím, že ta hranice není nějak nic proti ničemu jakoby na každou tu skupinu je cílené nějaké řešení, nějaký způsob vyřešení té věci adekvátně tomu věku a toho co oni jsou schopni pochopit a nějak jakoby zrcadlit z hlediska té odpovědnosti. Já jsem pro, že si myslím, že ta hranice je takhle stanovena dobře.“ (Respondentka 1)

„Asi jo. Myslím si, že fakt v těch patnácti letech už je ten vývoj toho dítěte, nebo jako by ten jeho rozumový vývoj, by měl být natolik rozvinutý, že by tyto děti měly být schopny rozpoznat to nebezpečí nebo rozeznat, co je dobře a co ne. Je ale pravda, že u těch závažnějších trestných činů to vnímám tak, že by možná bylo dobrý je jako zarazit i dřív. Ten jejich pocit, že se jim vlastně nic nestalo, za to, co spáchali někdy není jako úplně dobrej a výchovnej.“ (Respondentka 2)

„Já bych ju klidně snížila.“ (Respondentka 3)

„No vzhledem k tomu, že ten proces, kdyby to bylo jinak, kdyby byla ta věková hranice nižší, tak by se muselo udělat strašně moc změn, protože vlastně věznic jsou od patnácti. Když by to bylo třeba od čtrnácti, tak ty děti by si musely plnit povinnou školní docházku ve věznicí a takhle, ten systém by byl pracný. Takže myslím si že ano. Takhle myslím si, že začít ty děti kriminalizovat jakoby dřív stejně k ničemu nevede, tam by prostě nebyl žádný pozitivní posun. Samozřejmě ta společnost to asi chce vidět, takové to volání po té odplatě, když teda někdo něco spáchá, ale já bych to nesnižovala tu věkovou hranici. Asi ne, protože... Anebo teoreticky by se

to mohlo snížit. Já bych to nesnižovala, ale v případě, že by se to snížilo, tak by se musel úplně překopat ten systém, kterej v České republice je. Takhle by to prostě nebylo dobrý pro ty děti.“ (Respondentka 4)

3. Pokud by ke snížení hranice trestní odpovědnosti skutečně došlo, na kolik let by dle Vás měla být stanovena?

„No já si myslím, že to takhle vyhovuje. Myslím si, že těch debat proběhlo hodně a že to není potřeba řešit. Myslím si, že je to zastřešeno tím zákonem 218 o soudnictvích ve věcech mládeže, takže si myslím, že to není potřeba nějak se k tomu vracet.“ (Respondentka 1)

„No myslím si, že tak na těch čtrnáct let. Když to tak pozorujeme, ty kategorie těch pachatelů, tak těch čtrnáct let si myslím, že by bylo leckdy dobrý.“ (Respondentka 2)

„Já si myslím, že třeba na těch čtrnáct let. Myslím si, že to by bylo jako optimální. Mezi čtrnáctým a patnáctým rokem už totiž není takový rozdíl i jakoby v nějakých rozumových schopnostech, myslím si, že je to fakt takový jako podobný.“ (Respondentka 3)

„Maximálně o ten rok, na čtrnáct let, protože většinou s tím souvisí i jakoby pohlavní styk, protože ten je teďka od patnácti a je otázka, jestli by to jako bylo dobrý. Takže to je strašně takový jako, no myslím si, že bych se do toho asi nepouštěla, asi ne. Takže maximálně na čtrnáct, niž rozhodně ne, ale jak říkám, neviděla bych tam tu kriminalizaci těch dětí, spíš by musely být nějaký specializovaný zařízení, kde by se něma pracovalo a takhle. Myslím si že, to je takový dost nebezpečný to snižovat.“ (Respondentka 4)

4. Vnímáte snížení hranice trestní odpovědnosti jako prostředek, který by napomohl k snížení kriminality mládeže?

„Já si myslím, že ne. Jako pokud bych to měla vnímat jako preventivní prvek, tak takhle jsem nad tím nikdy nepřemýšlela, ale myslím si, že to těm dětem nezabrání, aby páchaly protiprávní jednání. Do těch patnácti let ty děti hodně nedomyšlí svoje činy, a to co vlastně dělají. Často si neuvědomují třeba závažnost opravdu toho spáchaného skutku. Na to právě poměrně pěkně reaguje zákon 218.“ (Respondentka 1)

„Možná, že když by tam byla ta sankce tvrdší dřív, tak možná jo. Akorát je pravda, že to snížení trestní odpovědnosti s sebou nese i další věci. Týká se to i toho, kdy můžou začít i ten sexuální život, takže tam si myslím, že by to snížení úplně dobrý nebylo. Takže by se to muselo hodně dobře jako ošetřit, že i povinná školní docházka s tím souvisí a tak dál.“ (Respondentka 2)

„To si nemyslím že by pomohlo. No jako takhle, když by ty děcka byly jako trestně odpovědný už od těch čtrnácti let, tak pak samozřejmě ta linie toho trestního řízení by byla jiná, ona je totiž jiná u těch nezletilých a u těch mladistvých. Takže ano, u těch čtrnáctiletých by mohly být dřív nějaký přísnější tresty.“ (Respondentka 3)

„Ne, to určitě ne. To určitě si myslím, že ne. Tam je vždycky problém v rodině, a ne jako už v tom jednotlivci. To určitě nepomůže. A to, že je někdo ve výkonu trestu, pak nezakládá to, že se tam napraví, tam se nikdo nenapraví, většinou.“ (Respondentka 4)

5. Jaké dopady by dle Vás mělo snížení hranice trestní odpovědnosti na kriminalitu mládeže?

„Myslím si, že to tam prostě jako nějak výrazně prostě by nic nezměnilo ani jako že by to nějak jim nezabránilo prostě v páchání. Ono jim v podstatě nezabrání ani to, že dostanou nějaké opatření a ani mladistvým některým nezabrání v páchání dalšího páchání to, že mají třeba opravdu tresty jakoby uložené výrazné. Takže jako určitě ano, jako nějaký charakter, spíš než preventivní, tak spíš nějaký takový, jako by odrazující, by to asi mělo, ale budou lidi, které prostě jakoby nezastaví nic.“ (Respondentka 1)

„Pokud by byla ve čtrnácti letech už trestní odpovědnost, tak by mohli už do vazby, do vězení, a v té době ještě musí plnit povinnou školní docházku, což tedy nevím, jak by zas bylo možný tady v těch zařízeních. Bylo by to určitě složitější propracovat ten systém až tady k tomu.“ (Respondentka 2)

„No tak dřív by se tak jako by zařízli.“ (Respondentka 3)

„Podle mě by se nic nezměnilo, spíš by s tím bylo víc problémů okolo.“ (Respondentka 4)

6. Jaké jiné nástroje nebo metody prevence kriminality mládeže považujete za účinné?

„Ted' se nad tím musím zamyslet, protože máme jakoby prevenci celospolečenskou, cílenou prostě na celkovou populaci, a pak takovou tu preventivní část naší práce, kterou máme vůči konkrétním klientům, kteří se už u nás objeví z nějakého důvodu. Určitě i my, jako součást preventivních aktivit pro ty děti, chodíme většinou teda formou nějakých besed, nějakých povídání s dětmi do školního prostředí. To určitě význam má, spíš rozšiřování těch obzorů z hlediska té trestní odpovědnosti, a že teda jim hrozí sankce. Dost se setkávám s tím, že ten zákon o soudnictví ve věcech mládeže je tady prostě už nějakou dobu, tak vlastně od roku 2013, pardon 2003, tak vůbec nechápu, že ještě někteří lidi si myslí, že jako se nic nestane do těch patnácti let. Pořád je to zakořeněno i u těch dospělých rodičů, že ta povědomost o tom, že můžou jít k soudu i do patnácti roků opravdu není rozšířená. Ted' byly i změny třeba z hlediska přístupu, nebo u té hranice u přestupků, kdy máme dneska už deset tisíc korun, přičemž přestupek nad deset tisíc je označen jako protiprávní čin zásadní. Tak tyto změny je jasné, že ty děti akcentovat nemohou, ale tohle je věc, která tady už nějakou dobu funguje, takže si myslím, že by to vědět měly. A to je na nás, abychom jim to v rámci preventivních činností dostali pod kůži a abychom jim řekli, že teda existují i nějakí kurátoři, takže se s námi můžou setkat, když se něco stane a zjistit jaký mají práva nebo naopak jaké jim hrozí sankce. Takže to je taková ta celospolečenská prevence. A pak už za nás, když už jsou to naši klienti, tak tam to v zásadě vnímám právě u těch dětí do patnácti, kdy třeba z hlediska řešení protiprávních činů v rovině přestupků u dítěte do patnácti to chodí jenom k nám. Policie to zmapuje, ať už policie městská nebo Policie České republiky, dostane se to k nám a my jsme ti, kteří to dál projednávají. Samozřejmě nemáme nějaké sankční možnosti, což u těch dětí do patnácti není možné, ale je tam právě ta možnost, kdy my s nimi jako můžeme probrat tu situaci a můžeme nějakým způsobem je varovat před nějakým pokračováním toho protiprávního jednání nebo nějaké eskalace toho jednání. Takže tam vnímám ten preventivní charakter naší práce, kdy my můžeme odradit ty děti tím, že jim vysvětlíme a řekneme, co všechno by je čekalo, když by už měly třeba patnáct let. Jaké jsou sankce, jaké jsou následky, co je čeká, kdyby to už byl trestný čin a podobně. Doporučujeme samozřejmě rodičům nebo zákonným zástupcům toho dítěte nějaké podpůrné možnosti, poradenské a podobně, pokud tam vnímáme, že nějaké riziko pro další trestnou činnost nebo pro ty přestupky jako je.“ (Respondentka 1)

„Tak myslím si, že je dobrý, když se dělají nějaký přednášky nebo besedy s téma dětma, kde to jakoby slyší, což teda taky děláme. Takže určitě tady ty od těch různých organizací, když to ty děti slyší, protože třeba nemají povědomí o tom, že i když jim těch patnáct není a nemají trestní odpovědnost, tak ale mohou skončit u soudu a může jim být uloženo nějaké opatření. Pořád ještě vnímám, že to mezi téma dětma tady v tom je dezinformace, že to je fakt, jakože se nic nedělo. Dále víc jakoby zaměstnat ty děti něčím, aby fakt i pro ty děti na ulici byly nějaký programy, aby teda neměly čas a prostor vymýšlet tyhle věci.“ (Respondentka 2)

„Tak my do škol chodíme zrovna do těch osmých tříd, kde je ten přelom čtrnáctej, patnáctej rok, kdy začínají být trestně odpovědní, takže ty besedy si myslím, že mají nějakej ohlas, protože je to uděláno takovou formou, že si z toho něco zapamatují.“ (Respondentka 3)

„Tak tam určitě je jednoznačně problém vždycky v rodině. Ty děti, které páchají trestnou činnost, tak pocházejí z problémových rodin, je to většinou takovej generační přenos. Takže co tam jinak změnit? No to je hrozně těžký. Samozřejmě práce s rodinou, to v podstatě je taková jakoby prevence, ale jako když se narodíte do takové rodiny, tak vás to limituje v tom, že v tom vyrůstáte, a to je strašně těžký tam jako změnit. Takže, že by nějaká účinná prevence byla to nevím, samozřejmě něco se dělat musí, pokoušet, nabízet, to jo, ale jako ta efektivita... Jako celkem si myslím, že jsou třeba dobrý programy pro děti v rámci třeba co jsou ty probační programy, že to by mohlo být efektivní, ale tam je furt problém v tom, že to dítě se furt vrací do toho stejného prostředí, do té rodiny, která je pro něho taková limitující. Takže dala bych víc práce jakoby s tím jednotlivcem v rámci třeba nějakých programů. Jakože když třeba spácháš nějaký závažnější čin do těch patnácti let nebo potom i jako starší, tak budeš muset absolvovat nějaký jako program, kde budou nějaký činnosti psychologický, bude se rozebírat z jakýho důvodu k tomu došlo, co to pro tebe znamenalo, co to znamenalo pro tvou rodinu a takhle.“ (Respondentka 4)

7. Je zde rozdíl mezi metodami prevence kriminality uplatňovanými u dětí do 15 let a metodami uplatňovanými u mladistvých?

„Co se týká preventivních momentů, tak si myslím, že u těch mladistvých už to tak výraznější není. Není to tam tak dáno, protože většinou pokud se nám tady objeví děti jako mladiství, tak už tady někdy jako nezletilí byly, že to má to takovou návaznost. Občas se objeví jednorázově i mladiství, ale tam bych řekla, že to jsou jednotky nebo spíš jsou to pokračující nějaké problémy,

keré se v tom dítěti objevují. Ale i tam, kdy to dítě přijde poprvé a je mladistvý, tak dostane samozřejmě balík informací a balík poučení a je přesměrováno případně na další instituci, to určitě ano. Ale myslím si, že těch je velmi málo.“ (Respondentka 1)

„Je pravda, že asi je to víc cílený na ty děti do patnácti, protože my konkrétně ty programy děláme na základních školách, což jsou vlastně děti do patnácti let, kde ale samozřejmě jsou informováni o tom, co bude před patnáctým rokem, co bude po patnáctém roce. Na těch středních školách, kde už jsou ti patnáctiletí, tam až se tak ta prevence jakoby nedělá.“ (Respondentka 2)

„Já si myslím, že celkově na ty starší děti celkově ta prevence už moc jako zaměřená není. Já nevím jak ve školách jo, co jako mívají, ale my taky víceméně chodíme na ty besedy na základní školy.“ (Respondentka 3)

„Jako pro mladistvé jsou více ty probační programy třeba. Co jsme mívali, tak většinou jsou pro mladistvé, až od těch patnácti, a naopak už by bylo i potřeba, je používat dřív. Ale tam je problém, že vždycky je potřeba s celou tou rodinou pracovat, a ne vytrhávat to dítě, protože to dítě, když mu něco povídáte ve dvanácti, ve třinácti, tak by bylo pak dobrý, aby se nevrátilo do toho stejného prostředí té rodiny a zase najelo na ty stejné věci, který tam řídí ti rodiče. To se těžko tohle mění. Ale jako rozdíl jsou.“ (Respondentka 4)

Anotace

Jméno a příjmení:	Pavčina Kleinerová
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	JUDr. Zdenka Nováková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2022

Název práce:	Hranice trestní odpovědnosti jako nástroj prevence kriminality mládeže v ČR
Název v angličtině:	Age limit of criminal responsibility as a tool to prevent juvenile delinquency in the Czech Republic
Anotace práce:	Bakalářská práce se zaměřuje na definování hranice trestní odpovědnosti v České republice a na její vnímání jako nástroje prevence kriminality mládeže. Dále se zabývá biologickými a sociálními faktory ovlivňující vznik kriminality a trestáním mládeže. Důležitou částí práce je vymezení metod prevence kriminality mládeže. Praktická část zkoumá postoje kurátorů pro děti a mládež k aktuálnímu nastavení hranice trestní odpovědnosti v České republice a interpretuje uplatňované metody prevence kriminality.
Klíčová slova:	hranice trestní odpovědnosti, mládež, kriminalita, prevence
Anotace v angličtině:	The thesis deals with the age limit of criminal responsibility in the Czech Republic and its perception as a tool to prevent juvenile delinquency. It also deals with biological and social factors affecting the origin of criminality and with juvenile punishment. The important part of the thesis is focused on the methods of prevention of juvenile delinquency. The second part examines the attitudes of curators for children and youth towards the current age limit of criminal responsibility in the Czech Republic and interprets applied methods of prevention of juvenile delinquency.
Klíčová slova v angličtině:	age limit of criminal responsibility, juvenile delinquency, prevention
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Rozhovory s respondenty
Rozsah práce:	40 stran + přílohy
Jazyk práce:	Český jazyk